

YAMA TESTİ (“PATCH” TEST)

Tanım

Yama testi, allerjik kontakt dermatit (AKD) tanısında kullanılan temel testtir. Öykü ve fizik muayene bulguları dikkate alınarak değerlendirildiğinde oldukça değerli sonuçlar verir.

Gereçler

1-Vazelin veya sıvı taşıyıcılar içinde ya da çeşitli allerjenler içeren kullanıma hazır bantlar biçiminde (T.R.U.E. test: “Thin layer rapid use epicutaneous test”) bulunan test materyalleri

2-Hasta tarafından getirilen ve AKD’ye neden olduğundan kuşkulanan kişisel bakım ürünleri, kozmetikler ya da diğer ürünler

3-Yama testi üniteleri (“Finn chamber”, “IQ chamber”, vb.)

4-Etil alkol

5-Pamuk

6-İşaret kalemi

Uygulama

1-Yama testi ünitesi (odacıklar içeren yapışkan bant [“Finn chamber”, “IQ chamber”, vb.]) masa üzerine konulup koruyucu sağ veya sol köşesinden kaldırılır.

2-Koruyucu aşağıya doğru kıvrılarak bütün odacıkların uygun konuma gelmesi sağlanır.

3-Test materyalleri (uygun sıvağ içindeki standart konsantrasyonlardaki allerjenler), sağ üst köşeden başlanarak, test ünitelerindeki sığ odacıkların içlerine dikkatli bir şekilde konulur.

4-Test ünitesi hastanın sırtına uygulandığı zaman sağ üst köşenin sol üst köşe olacağı unutulmamalıdır. Herhangi bir karışıklığı tümüyle ortadan kaldırmak için, yama testi ünitesinin sol üst köşesi, henüz koruyucu tabakasından ayrılmadan işaretlenebilir.

5-Sıvı formdaki allerjenler uygulanırken, odacık içine (odacığın biçimine göre yuvarlak ya da kare biçiminde olan ve test materyalleri içinde bulunan) filtre kağıdı yerleştirilir ve üzerine bir damla allerjen (yaklaşık 25 mikrolitre) damlatılır. Filtre kağıdı önce allerjen ile ıslatılıp, daha sonra odacık içine de konulabilir. Kağıdın aşırı ıslanmamasına dikkat edilmelidir.

6-Test materyali sırt bölgesine yapıştırılır.

7-Hastanın derisi (çok) yağlı ise test uygulanacak bölge, işlem öncesinde etanolle hafifçe temizlenir.

8-Yamaların sırt orta hattına veya skapulalar üzerine uygulanmasından kaçınılmalıdır.

9-Kullanıma hazır bantlar (“T.R.U.E. test” gibi) uygulanacaksa, standart zarf açılarak içindeki hazır test materyali doğrudan deriye yapıştırılır.

10-Uygulama sonrası test materyalinin çevresi işaretlenip odacıklar numaralandırılır.

11-Test bölgesinin ıslanmaması (banyo, terleme, aşırı fiziksel aktivite, vb.) ve bantların yerlerinden ayrılmasına neden olabilecek etkinliklerde bulunulmaması gerektiği konusunda hasta uyarılır.

12-48 saat sonra test materyali çıkarılarak test alanı kalemle işaretlenir ve 30 dakika sonra değerlendirilir.

13-Test bölgesi 72 veya 96. saatte yeniden değerlendirilir. Yalnızca 48. saatte yapılacak değerlendirme yeterli değildir. Geç ortaya çıkacak reaksiyonların saptanabilmesi için 72 veya 96. saatte ikinci ve üçüncü değerlendirmelerin yapılması gerekir. Hatta, özellikle neomisin ve topikal kortikosteroidlere karşı bir hafta sonra geç reaksiyonlar gelişebileceği için, hastanın anamnezine ve klinik bulgulara dayanılarak, birinci hafta sonunda test bölgeleri yeniden değerlendirilmeli, bu süre boyunca sırt bölgesi yıkanmamalıdır.

14. Çok sıcak, tropikal bölgelerde bantların ayrılma olasılığı yüksektir. Gerekirse hipoallerjenik bantlarla materyaller iyice sabitlenebilir. Bu gibi durumlarda 24 saatlik oklüzyon süresinin yeterli olabileceğine ilişkin veriler vardır.

Yorum

Yama testi değerlendirme ölçütü aşağıda görülmektedir:

	DEĞERLENDİRME	KLİNİK YORUM
0	Reaksiyon yok	Kontakt allerji yok
+/-	Hafif eritem	Kuşkulu reaksiyon
+	Eritem, infiltrasyon ve ödem	Olası kontakt allerji
++	Eritem, infiltrasyon ve vezikülasyon	Allerjik kontakt dermatit
+++	Vezikülobüllöz ve/veya ülseratif reaksiyon	Allerjik kontakt dermatit (kesin)
IR	İrritasyon	Kontakt allerji yok

İrritan reaksiyonlar genellikle 48. saat sonunda en belirgin durumdadır. Burada, keskin sınırlı ve çok hafif düzeyde infiltrasyon ile kendini gösteren lezyonların varlığı söz konusudur. Eritem ve folliküler papüllerden, püstül, bül ve nekrozlara dek giden irritan reaksiyonlar tanımlanmıştır. Materyalin uygulandığı bölgeye sınırlı buruşuk deri görünümü de tipik bir bulgudur. İrritan reaksiyonların çoğu, test bantları deriden uzaklaştırıldıktan sonra hızla geriler.

Notlar

- 1-Her hastaya bilgilendirme ve onay formu okutulup imzalatılır.
- 2-Testin bir hafta öncesinde, sırta uygulanan topikal kortikosteroidler kesilmiş olmalı, ayrıca hastanın sistemik kortikosteroid ya da immünsüpressif kullanmıyor olmasına dikkat edilmelidir.
- 3-Son üç hafta içinde (uygulama bölgesine) UV tedavisi yapılmamış olmalıdır.
- 4-Akut ekzema alevlenmelerinde testten kaçınılmalıdır.
- 5-Gebelerde yama testi yapılmaması uygun olur.
- 6-Bantlar sırta uygulanamazsa, kolların üst dış bölümlerine de uygulanabilir.
- 7-Bazı allerjenlere aşırı duyarlılığı olan az sayıda olguda, çok ender olarak yama testi uygulamasından birkaç saat sonra başlayan şiddetli kaşıntı, yanma ve eritem gelişebilir. Bu gibi durumlarda, hasta hekime ulaşamazsa, test materyallerini uzaklaştırması önerilir.
- 8-Bantlar uzaklaştırılırken, yerleri bir kalemle (“marker”) işaretlenmelidir. Test sonrasında (48, 72 ve 96. saatlerde), sırtın yakın plan dijital fotoğraf(lar)ının çekilmesi, sonuçların daha sağlıklı değerlendirilmesi açısından, günümüzde oldukça kolay ve yararlı bir yöntemdir.
- 9-Para-fenilendiamin, topikal kortikosteroidler, neomisin ve altın, 96. saatte reaksiyon verebilir. Gerekirse, yukarıda belirtildiği gibi, bir hafta sonra test bölgesi yeniden değerlendirilmelidir.
- 10-Alüminyuma bağlı kontakt allerji son derece enderdir. “Finn chamber” kullanılarak yapılan yama testlerinde, tüm alanlarda anüler görünümlü pozitif reaksiyonların varlığı bu durumu akla getirmelidir. Metal içermeyen materyallerin kullanımıyla sorun çözümlenir.
- 11-Hasta tarafından getirilen ve AKD nedeni olabileceğinden kuşku edilen materyallerle yama testi yapılırken çok dikkatli olunmalı, içeriği bilinmeyen ürünler ya da iritasyon olasılığı yüksek endüstriyel materyallerle yama testi uygulanmamalıdır. Şiddetli iritasyon olasılığını en aza indirmek için, önce açık test (yinelenen açık uygulama) yapılması önerilir. Deriye sürülebilen (kozmetik ürünler gibi) preparatlar ön kol bölgesine bir hafta süreyle sabah ve akşam uygulanır. Özellikle deriden uzaklaştırılması gereken şampuan, sıvı sabun gibi ürünlerle yama testi yapılması planlandığında, ürünlerin en az %0.01 konsantrasyonda seyreltilmiş olması, gerekirse daha sonra konsantrasyonun arttırılması önem taşır.
- 12-Standardize olmayan ürünlerin uygulanması sonrasında, kontakt ürtiker gelişme olasılığı vardır.

13-Çok ender olarak, standart materyallerle de kontakt ürtiker gelişebilmektedir. Bu nedenle, yama testi uygulamasından sonra hastalar yaklaşık 20 dakika bekletilmeli ve kaşıntı yakınması olanlar, kontakt ürtiker yönünden değerlendirilmelidir.